

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Adam Mickiewicz
PAN TADEUSZ

Przerwał [milczenie] starzec, trzęsąc wzniesioną prawicą:
„Nie masz zgody, mopanku, pomiędzy Soplicą
I krwią Horeszków; w panu krew Horeszków płynie,
Jesteś krewnym Stolnika, po matce łowczyni, [...]
Słuchaj Pan historii swej własnej rodzinnej,
Która się stała właśnie w tej izbie, nie innej.

Nieboszczyk¹ pan mój, Stolnik, pierwszy pan w powiecie,
Bogacz i familiant, miał jedyne dziecię,
Córkę piękną jak anioł; więc się zalecało²
Stolnikównie i szlachty, i paniąt niemało.
Między szlachtą był jeden wielki paliwoda
Kłótnik, Jacek Soplica, zwany «Wojewoda» [...].
Owoż pan Stolnik nieraz wzywał tego zucha,
I ugasczał³ w pałacu, zwłaszcza w czas sejmików,
Popularny dla jego krewnych i stronników.
Wąsał tak wzbił się w dumę⁴ łaskawym przyjęciem,
Że mu się uroiło⁵ zostać pańskim zięciem. [...]

Było to za Kościuszki czasów; Pan popierał
Prawo trzeciego maja i już szlachtę zbierał,
Aby konfederatom ciągnąc ku pomocy,
Gdy nagle Moskwa zamek opasała w nocy⁶ [...].
Grad kul sypały z dołu moskiewskie piechury,
My z rzadka, ale celniej dogrzewali z góry. [...]
Wtem strzelono spod bramy, Stolnik się zająknął,
Zaczerwienił się, zbladnął, chciał mówić, krwią chrząknął;
Postrzegłem⁷ wtenczas kulę, wpadła w piersi same;
Pan, ślaniając się, palcem ukazał na bramę.
Poznałem tego łotra Soplicę! Poznałem!
Po wroście i po wąsach! Jego to postrzałem
Zginął Stolnik, widziałem! [...]

Ja w krew jego rany
Obmoczyłem mój rapier⁸, Scyzorykiem zwany
(Zapewne pan o moim słyszał Scyzoryku,
Sławnym na każdym sejmie, targu i sejmiku).
Przysięgłem wyszczerbić go na Sopliców karkach⁹;
Ścigałem ich na sejmach, zajazdach, jarmarkach [...].

Jeden tylko został,
Który dotąd ode mnie pamiątki nie dostał!
Rodzoniutki braciszek owego wąsała
Żyje dotąd i z swoich bogactw się przechwala,
Zamku Horeszków tyka swych kopców krawędzią¹⁰,
Szanowany w powiecie, ma urząd, jest sędzią!
I Pan mu zamek oddasz? Niecne¹¹ jego nogi

Mają krew Pana mego zetrzeć z tej podłogi?
O, nie! Póki Gerwazy ma choć za grosz duszy¹²
I tyle sił, że jednym małym palcem ruszy
Szczyryk swój, wiszący dotychczas na ścianie,
Póty¹³ Soplica tego zamku nie dostanie!”

„O! – krzyknął Hrabia, ręce podnosząc do góry –
Dobre miałem przecucie, żem lubił te mury!
Choć nie wiedziałem, że w nich taki skarb się mieści,
Tyle scen dramatycznych i tyle powieści!
Skoro zamek mych przodków Soplicom zagrabię¹⁴,
Ciebie osadzę w murach jak mego burgrabie¹⁵ [...].
Czuję, że we mnie mężnych krew Horeszków płynie!
Wiem, co winienem sławie i mojej rodzinie.
Tak! Muszę zerwać wszelkie z Soplicą układy,
Choćby do pistoletów przyszło lub do szpady!
Honor każe”.

Rzekł, ruszył uroczystym krokiem,
A Gerwazy szedł z tyłu w milczeniu głębokiem.
Przed bramą stanął Hrabia, sam do siebie gadał,
Poglądając na zamek prędko na koń wsiadał,
Tak samotną rozmowę kończąc roztargniony:
„Szkoda, że ten Soplica stary nie ma żony,
Lub córki pięknej, której ubóstwiałbym wdzięki;
Kochając i nie mogąc otrzymać jej ręki,
Nowa by się w powieści zrobiła zawilość:
Tu serce, tam powinność! tu zemsta, tam miłość!”

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 1971.

¹ Nieboszczyk – osoba, która zmarła.

² Zalecało się – tu: chcieli się z nią ożenić.

³ Ugaszczał – tu: gościł.

⁴ Wzbił się w dumę – tu: był zadowolony.

⁵ Uroiło – tu: postanowił.

⁶ Moskwa zamek opasała w nocy – Moskale otoczyli zamek.

⁷ Postrzegłem – tu: zobaczyłem.

⁸ Ja w krew jego rany obmoczyłem mój rapier – tu: umoczyłem w jego krwi mój rapier (cienki miecz).

⁹ Wyszczepić go na Sopliców karkach – tu: zemścić się na Soplicach.

¹⁰ Zamku Horeszków tyka swych kopców krawędzią – tu: podkreśla, że zamek należy do niego.

¹¹ Niecne – tu: złe, niegodziwe.

¹² Gerwazy ma choć za grosz duszy – tu: cały czas żyje.

¹³ Póty – dopóki.

¹⁴ Zagrabię – tu: zabiorę.

¹⁵ Burgrabia – urzędnik w zamku pełniący funkcje sądownicze i wojskowe.

[584 wyrazy]

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wydarzenia historyczne wspomniane w przywołanym fragmencie miały wpływ na dzieje zamku.	P	F
Z przytoczonego fragmentu wynika, że opowieść Gerwazego wpłynęła na stosunek Hrabiego do rodziny Sopliców.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Spośród podanych pytań wskaż to, na które nie można znaleźć odpowiedzi w przytoczonym fragmencie *Pana Tadeusza*. Zaznacz dobrą odpowiedź.

- A. Jakie plany wobec Gerwazego miał Hrabia?
- B. Czy Jacek chciał ożenić się z córką Stolnika?
- C. Czym zakończyło się oblężenie zamku przez Moskali?
- D. Jak zakończył się spór pomiędzy Soplicami i Horeszkami?

Zadanie 3. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W przytoczonym fragmencie <i>Pana Tadeusza</i> trzecioosobowy narrator opisuje sposób zachowania bohaterów.	P	F
Narrator przytacza wypowiedzi bohaterów w formie mowy niezależnej.	P	F

Zadanie 4. (0–2)

4.1. Na podstawie treści całej lektury *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza napisz, w jakich okolicznościach zamek Stolnika Horeszki znalazł się w rękach rodziny Sopliców.

.....

.....

.....

.....

.....

4.2. Na podstawie treści całej lektury *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza wyjaśnij, dlaczego Gerwazy ostatecznie zrezygnował z zemsty na rodzinie Sopliców.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–2)

Na podstawie podanego fragmentu i całego utworu *Pan Tadeusz* ułóż podane niżej wydarzenia zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery (A–E) w kratki we właściwej kolejności.

- A. Moskale napadają na zamek Stolnika.
- B. Jacek Soplica zostaje tajnym emisariuszem.
- C. Gerwazy namawia szlachtę do zajazdu na Sopliców.
- D. Stolnik często zaprasza Jacka Soplicę do swojego zamku.
- E. Gerwazy dostrzega u bram zamku Jacka Soplicę z uniesioną strzelbą.

Zadanie 6. (0–2)

Z losami którego bohatera lektury obowiązkowej, innej niż *Pan Tadeusz*, wiąże się dramatyczna historia?

Uzasadnij swoją odpowiedź. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację.

Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Bohater:

Tytuł lektury:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–2)

Przeczytaj podany fragment.

CZEŚNIK

Po krótkiej chwili

Ojciec Klary

Kupił ze wsią zamek stary...

[...]

uderza w stół i mówi dalej

Tu mieszkamy, jakby sowy;

Lecz co gorsza, że połowy

Drugiej zamku – czart dziedzicem.

Przestrach Papkina

Czy inaczej: Rejent Milczek

Słodki, cichy, z kornym licem,

Ale z diabłem, z diabłem w duszy.

PAPKIN

Jednak zgodnie, jak sąsiady...

CZEŚNIK

Jeśli nie ja mymi psoty,

Nikt go stąd już nie wyruszy [...].

7.1. Podaj tytuł lektury obowiązkowej, z której pochodzi powyższy fragment.

Tytuł lektury:

7.2. W jaki sposób w utworze, z którego pochodzi powyższy fragment, zakończył się spór między głównymi bohaterami?

.....
.....
.....

Zadanie 8. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

O tym, że Gerwazy dotrzymał przysięgi złożonej po śmierci Stolnika, świadczą słowa: <i>Ścigałem ich na sejmach, zajazdach, jarmarkach.</i>	P	F
Hrabia, używając sformułowania <i>Choćby do pistoletów przyszło lub do szpady!</i> , podkreśla swoją gotowość do pojedynkowania się z Soplicami.	P	F

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj definicję wyrazu *teatr* ze słownika języka polskiego.

1. «twórczość sceniczna danego autora, kraju, narodu, danej epoki»
2. «instytucja, organizacja zajmująca się wystawianiem utworów scenicznych»
3. «dziedzina sztuki polegająca na realizowaniu scenicznych utworów literackich»
4. «budynek, pomieszczenie przystosowane do wystawiania utworów scenicznych»
5. pot. «przedstawienie; bytność na przedstawieniu»

Słownik języka polskiego, pod red. Mieczysława Szymczaka, Warszawa 1999.

W którym z podanych zdań użyto wyrazu *teatr* w znaczeniu 4.? Zaznacz dobrą odpowiedź.

- A. Po teatrze poszli do znajomych na kolację.
- B. Jestem wielkim miłośnikiem teatru starożytnego.
- C. Nasz amatorski teatr zebrał ostatnio dobre recenzje.
- D. W naszym teatrze często wystawiane są sztuki współczesne.

Zadanie 10. (0–1)

W którym z wyrazów pisowni „ó” nie można uzasadnić wymianą „ó” na „o”? Zaznacz dobrą odpowiedź.

- A. *mój*
- B. *dwór*
- C. *córka*
- D. *przywiódł*